

Bartók Gyermekeknek – Bartók és a gyerekek

A projekt vázlatos bemutatása

Összeállította: *Mihalovics Csilla*, gyakorló iskolai vezetőtanár
Szanádi Csilla, gyakorló iskolai könyvtáros tanár

A projekt összeállítása során felmerülő legfontosabb kérdések:

Mit tekintünk értéknek?

- Milyen tartalommal töltjük meg a zenei nevelést az általános iskolában?
- Mi a pedagógus feladata? (Az ízlés kiszolgálása vagy az ízlés formálása, alakítása?)
- Hogyan lehet elérni, hogy a gyerekek aktív részesei legyenek a zenei tevékenységeknek, különös tekintettel a zenehallgatásra?
- Hogyan értelmezhetőek a NAT-ban ill. a Kerettantervben megjelenő új fogalmak, fejlesztési területek?
- Milyen módszerekkel, munkaformákkal, játékos tevékenységekkel érhető el, hogy a gyerekek különbséget tudjanak tenni a tudatos zenehallgatói tevékenység és a háttérzene között?
- A zenehallgatási gyakorlatban hogyan alkalmazkodjunk a gyerekek életkori sajátosságaihoz?

A projekt tartalmának összeállításakor a következő szempontokat vettük figyelembe:

- A résztvevő gyerekek a korosztályuknak megfelelő, illetve a kerettantervben a fejlesztési követelményekben megjelölt tevékenységekkel ismerkedjenek meg Bartók Béla zenéjével.
- A gyerekek aktív részesei legyenek a zenehallgatói tevékenységnek.
- A befogadói kompetenciák fejlesztése kiemelt hangsúlyt kapjon.
- A kerettanterv követelményei szerint az általános iskolás gyerekek 12 éves korukig nem tanulnak kronologikus zenetörténetet.

Ebbe a munkába kapcsolódott dr. Szesztay Zsuzsa, aki erről így számol be:

Mihalovics Csillával ez volt az első közös munkánk, mivel én a 2015-2016-os tanévben kerültem az ELTE TÓK Ének-zenei tanszakára. *Dr. Kismartony Katalin* kolléganőnk biztatására kerestem meg őt, hogy a konferencia témájához kapcsolódva egyéni elképzeléseinket valamilyen formában összedolgozzuk és bemutassuk. Amikor először beszélgettünk az ötletekről, Csilla egy érdekes linket küldött át nekem. Ezen iskolások *Bartók: Gyermekeknek* sorozatából élő zongoraszóra táncokat és gyerekjátékokat adtak elő. Ez a link nekem is nagyon inspiráló volt, így ezen az úton kezdtünk el haladni.

A zongora előadásomban duda és furulya ihlette darabokat szerettem volna eljátszani és elemezni, szerencsére ezek a művek jól illeszkedtek Csilla aktív zenehallgatási órájához. Így a *Dudanóta* (III/15) és a *Szól a duda* (IV/26) azonnal a projekt részei lettek. Ezekhez csatlakoztak még egyéb művek, melyek a különböző osztályok aktuális tananyagához kapcsolódtak: *Hogyha megy és cseresnye* (III/1), *I. Körtánc* (III/6) és *Molnár Anna hallod-e* (III/13).

Két alkalommal próbáltunk az osztállyal, a gyerekek ügyesen alkalmazkodtak az élő zenéhez, a tempókat a mozdulatokhoz igazították és a koreográfia hamarosan összeállt. Színesítette a programot, hogy néhány gyerek furulyával is kísérte a *Hogyha megy és cseresnye* dallamát.

A legizgalmasabb feladat a zenehallgatáshoz kapcsolódó játékos megfigyelés volt. Csilla megkért, hogy a *Szól a duda* művet másképpen játszassam el a gyerekeknek, mint ahogyan a kottában van. Az előadásban ez a rész spontán módon történt, a gyerekek valóban akkor hallották tőlem először a megváltoztatott előadást. Élvezetes volt számomra, hogy a gyerekek mennyire felkészültek és jó zenehallgatók voltak, hiszen azonnal sikerült észrevenniük és megfogalmazniuk az eltéréseket.

Bízunk benne, hogy ezt a munkát folytatni fogjuk. Örömmel tapasztaltuk, hogy mennyire összefonódik a zenei gondolkodásunk és annak gyakorlatba ültetése is sikerrel járt.

Bemutató a konferencián

Nagyszámú vidám gyerekcsapat érkezett a terembe, az egyes osztályok pontos rendben foglaltak helyet a színpad elején.

A másodikok egy játékfűzést mutattak be. A játékok összeállításának szempontjai között a legfontosabb helyen az állt, hogy a gyerekek ezeknél az énekes játékoknál mozgással tapasztalják meg azokat a zenei jelenségeket (kezdés, befejezés, formaérzék, tempókülönbségek ...), amelyeket később már tudatosan is megfigyelnek az egyes zeneművek meghallgatásakor.

A harmadikosok Bartók: Gyermekeknek (III./1., III./6., IV./30., III./13., III/1.) kötetéből válogatva maguk párosították az általuk már ismert énekes játékokat a zenéhez, s mutatták be ugyanazokat a játékokat élő zenére. Tükörijátékkal, karmesterjátékkal, osztinátóval egészült ki ez a bemutató. Mozgással, játékkal tapasztalták meg ebben a feladatban is a különböző zenei jelenségeket. Nehezítést jelentett a másodikokhoz képest, hogy a játékokat nem a saját éneklésükhöz játszották.

A negyedikesek lapbook – gramofont készítettek. A könyvtárban anyagot gyűjtöttek, majd zenei társasjátékot állítottak össze az olvasottakból. (puzzle, párkereső játék, memóriajáték, pörgetős játék) Egy kép a sok közül:

A negyedikesek bemutatója arra volt példa, hogy hogyan lehet játékosan, az életkori sajátosságokat figyelembe véve ismereteket gyűjteni, rendszerezni egy- egy zeneszerző életéről.

Az ötödikesek egy zenei ismertető formájában fogalmazták meg Bartók: Szól a duda (Gyermekeknek IV./30.) című művéhez a zenehallgatás során megfigyelt, a zeneműre jellemző zenei sajátosságokat. Készítettek hangerőpartitúrát, csoportmunkában megismerkedtek Bartók Béla életművével. Ez a korosztály már képes volt a zongorakotta követésére, megismerték a különböző zenei jelöléseket is.

Összegzés:

A konferencián a különböző korosztályok befogadói kompetenciáinak fejlesztési lehetőségeit mutattuk be. A következetes képességfejlesztéssel a gyerekek 10-11 éves korukra különbséget tudnak tenni a tudatos zenehallgatói tevékenység és a háttérzene között. A megfigyelési szempontokkal figyelmük ráirányítható a különböző zenei jelenségek észrevételére, képesek követni a hangzó muzsika partitúráját. Megfogalmazzák gondolataikat, összefüggéseket találnak a zeneszerző életútja és az adott zenemű mondanivalója között. De talán a legfontosabb, hogy nem zárkoznak el, szívesen hallgatják az ún. komolyzenét is.